

Uchwała nr 46/2023
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 30 stycznia 2023 r.

dotycząca planu działania
Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej na rok 2023

Na wniosek Ministra Edukacji i Nauki z dnia 12 grudnia 2022 r. (pismo DWM-WUM-SWN.0773.1.2022JB.1) Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego stosownie do art. 330 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.), **pozytywnie** opiniuje plan działania Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (NAWA) na rok 2023, przedstawiając jednocześnie uwagi, które mogą korzystnie wpłynąć na efektywność działań Agencji.

Rok 2023 będzie kolejnym okresem działania NAWA w trudnych warunkach zewnętrznych, będących konsekwencją pandemii COVID-19, kryzysu politycznego na Białorusi, agresji Rosji na Ukrainę oraz rosnącej inflacji. Poza realizacją działań strategicznych, NAWA musi zmierzyć się z zakończeniem dużej liczby nierozliczonych projektów z roku 2022. Godne uznania jest systematyczne podejście do problemu i traktowanie tego wyzwania, jako jednego z najbardziej istotnych zadań do realizacji. Na wyróżnienie zasługują planowane rozwijanie bazy stypendystów i wewnętrznych systemów do planowania budżetowego oraz prace nad systemami *SYRENA* i *KWALIFIKATOR*.

NAWA prowadzi prace nad modyfikacją *Kierunkowego planu działania NAWA na lata 2021-2027*, zgodnie z zaleceniem Ministra Edukacji i Nauki. Choć treść nowej wersji dokumentu nie jest Radzie znana, dotychczasowe trzy jasno określone strategiczne obszary działania:

- 1) *Wzmocnienie międzynarodowej współpracy polskich uczelni i instytucji naukowych;*
- 2) *Rozpowszechnianie informacji o polskim systemie szkolnictwa wyższego i nauki;*
- 3) *Zwiększenie liczby wyróżniających się studentów z zagranicy na polskich uczelniach,*

w planie na rok 2023 zostały zastąpione celem: „*realizacja działań będących odpowiedzią na wyzwania stojące przed światem akademickim*”. Tak ogólnie sformułowany cel zawiera praktycznie wszystkie działania NAWA, może więc być trudno mierzalny i jednocześnie nie spełnić zakładanej funkcji drogowskazu.

Rada krytycznie ocenia rezygnację „wzmocnienia międzynarodowej współpracy polskich uczelni i instytucji naukowych” jako obszaru strategicznego. Flagowy program tego obszaru, *Partnerstwo strategiczne NAWA*, pozostaje w wykazie konkursów, ale, prawdopodobnie ze względów finansowych, został on zawężony do wniosków zakładających partnerstwo strategiczne z instytucjami z Ukrainy. Sama idea programu i jego konstrukcja jest godna uznania, a szczegóły realizacji są dobrze przemyślane. Jest to również krok w stronę oczekiwanego przez środowisko systemowego wsparcia instytucji ukraińskich. Niepokoi jednak okrojenie możliwości innych zakresów współpracy, ważnych dla rozwoju umiędzynarodowienia nauki w Polsce.

Cztery zdefiniowane projekty flagowe na rok 2023 to: *Polskie Powroty*, *Anders NAWA*, *Partnerstwo z Ukrainą* oraz *Lektoraty Języka Polskiego*. Są to z pewnością działania istotne i potrzebne środowisku. Jednak poza ostatnim programem, ich wektor skierowany jest z zewnątrz do Polski. NAWA zyskała uwagę i zaufanie środowiska akademickiego w dużej mierze dzięki programowi *Bekkera NAWA*, którego celem jest finansowanie wyjazdów

badawczych na każdym etapie kariery naukowej. Zdaniem Rady ten program powinien stanowić stały filar i projekt flagowy NAWA, ponieważ swoim beneficjentom stwarza unikatowe warunki do zrealizowania międzynarodowego etapu kariery naukowej. Stałe, długotrwałe i wysokobudżetowe finansowanie programu *Bekker* NAWA daje nadzieję na ewolucyjną, pozytywną i wielowymiarową zmianę w środowisku.

Największe obawy Rady budzi sytuacja finansowa oraz organizacyjna Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej. Budżet NAWA przeznaczony na działalność statutową w 2023 roku (211 516 tys. zł) będzie niższy niż w roku 2022 (233 691 tys. zł). Jest to związane głównie z wygaszaniem programów finansowanych ze środków POWER. Budżet dotacji celowej wyniesie 150 000 tys. zł, czyli dokładnie tyle samo, co w roku 2022. Sprawia to, że biorąc pod uwagę przewidywania inflacji nawet rzędu kilkunastu procent, w praktyce środki, którymi będzie dysponowała NAWA do realizacji swoich celów i zadań, są mniejsze w stosunku do roku ubiegłego.

Mniejszy budżet w 2023 roku wiąże się z wygaszaniem programu *Walczak* oraz wstrzymaniem naboru w programach *PROM*, *SPINAKER*, *KATAMARAN*. Należy docenić chęć NAWA do pozyskiwania źródeł finansowania trzech ostatnich programów z Funduszy Europejskich dla Rozwoju Społecznego (FERS) w 2024. Jednak ciągłość oferty, mającej na celu wsparcie młodych badaczy wydaje się szczególnie istotna. Rok czy dwa lata przerwy w finansowaniu programów dedykowanych tej grupie może oznaczać, że doktoranci czy studenci nie będą mieli możliwości z nich skorzystać.

Wobec wyzwań organizacyjnych i finansowych w 2023 rodzi się pytanie o zasadność podejmowania przez NAWA zadań, które nie są bezpośrednio związane z jej działalnością statutową, np. zamiar zaangażowania się w działania mające na celu neutralizowanie negatywnego wizerunku Polski jako kraju przyfrontowego. Zdaniem Rady jest to raczej zadanie dla Ministerstwa Spraw Zagranicznych lub innych dedykowanych agend rządowych.

Dodatkowo, w skutek zmian w ustawie o języku polskim oraz w ustawie o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, NAWA objęła w całości proces organizacji państwowych egzaminów certyfikacyjnych z języka polskiego. Biorąc pod uwagę znaczne rozszerzenie działania NAWA stworzenie zaledwie pięciu nowych etatów może okazać się niewystarczające, aby sprostać ambitnym planom.

Zdaniem Rady, realizacja zakładanego planu na poziomie tak wysokim jak dotychczas będzie dużym wyzwaniem dla Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, w świetle rozbudowanych zadań, konieczności rozliczenia zaległych projektów i z zmniejszającym się w wymiarze realnym budżetem. Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego podkreśla, że trudno wyobrazić sobie rozwój najważniejszej polskiej agencji wspierającej wymianę akademicką, a tym samym rozwój umiędzynarodowienia w Polsce, bez systematycznie i adekwatnie rosnących nakładów finansowych na ten cel.

Uchwałą otrzymuje Minister Edukacji i Nauki.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Prof. Marcin Pałys